

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ

**І. В. Баришевська, канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, МНАУ
С. О. Вицина, здобувач вищої освіти
обліково-фінансового факультету, МНАУ**

Анотація. Розглянуто загальну характеристику наукового мислення. Досліджено основні риси та форми наукового мислення.

Ключові слова: мислення, наука, наукове мислення, ідея, гіпотеза, проблема, концепція, теорія.

Термін «мислення» досить широкий і можна знайти безліч визначень, але умовно способи мислення можна поділити на емпіричний і науковий. Емпіричний спосіб визначають, як суб'єктивний практичний досвід, з яким людина постійно взаємодіє в повсякденному житті. Науковий же спосіб відрізняється від емпіричного.

Питання сутності та особливостей наукового мислення є предметом дослідження багатьох вчених-науковців, таких як: В. Андрійчука [1], О. Гуторова [2], О. Кириленко, В. Письменний [4] та ін.

Наука – це пізнавальний вид діяльності, який заснований на придбанні об'єктивних знань, систематизації та доведенні нових законів світу [1]. Звичайно, люди, що займаються наукою, мислять іншими категоріями, формами на відміну від художників, спортсменів або маркетологів. Наукове мислення є особливим видом пізнавального процесу, спрямованого на впровадження об'єктивних відомостей в людську свідомість. Пізнавальна функція відображає сутність науки. На сьогодні можна виділити такі основні риси наукового мислення:

– Об'єктивність. Головний принцип, який відрізняє природниче мислення від інших видів. Будь-який предмет мистецтва, будь-то скульптура, літературний твір, відображає сутність автора, його суб'єктивна думка.

– Системність. Нове знання, теорія систематизується з наявними законами, або створює нову систему, яка може безперервно допрацьовуватися.

– Обґрунтованість. Будь-яке наукове відкриття має бути доведено і підкріплено фактами. Наука містить в собі не тільки закони, але й теорії, гіпотези і ідеї, які знаходяться в процесі вивчення.

– Знання майбутнього. Наука прагне передбачити перспективи майбутнього і розробити практичні, зручні предмети, процеси з об'єктів сьогодення, які б стали в нагоді через кілька років. Тому одна з основних завдань науки - вивчення закономірностей явищ, виходячи з яких можна конструювати нові предмети.

– Концептуальність. Всі експерименти, закони і поняття в науці позначаються конкретними символами, формулами. Особливість наукової мови в тому, що він постійно доповнюється і вдосконалюється новими відкриттями і законами.

– Експерименти. Для обґрунтування наукового знання необхідні експерименти, результати яких допомагають довести нову теорію.

– Розробка теорій. Також експерименти є основою для розробки нових гіпотез або теорій [4].

Крім перерахованих особливостей наукового мислення ми можемо вказати і ще кілька:

– логічна несуперечливість - наукові знання і їх елементи не повинні суперечити один одному;

– підтвердження і відтворюваність - все достовірні наукові знання повинні при необхідності знову підтверджуватися дослідним шляхом;

– простота - максимально можливе коло явищ повинен пояснюватися за допомогою відносно невеликої кількості підстав і без використання довільних припущень;

– наступність – з безлічі нових ідей, які конкурують один з одним, перевагу слід віддавати тій, що «менш агресивна» щодо попереднього знання;

– наявність методології - наукове знання має передбачати використання спеціальних методів і прийомів, і вони повинні бути обґрунтованими;

– точність і формалізація - знання, отримані завдяки науковому мисленню, повинні бути гранично точні і фіксуватися в формі чітких законів, принципів і понять [4].

Формами наукового мислення є ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія (рис.1).

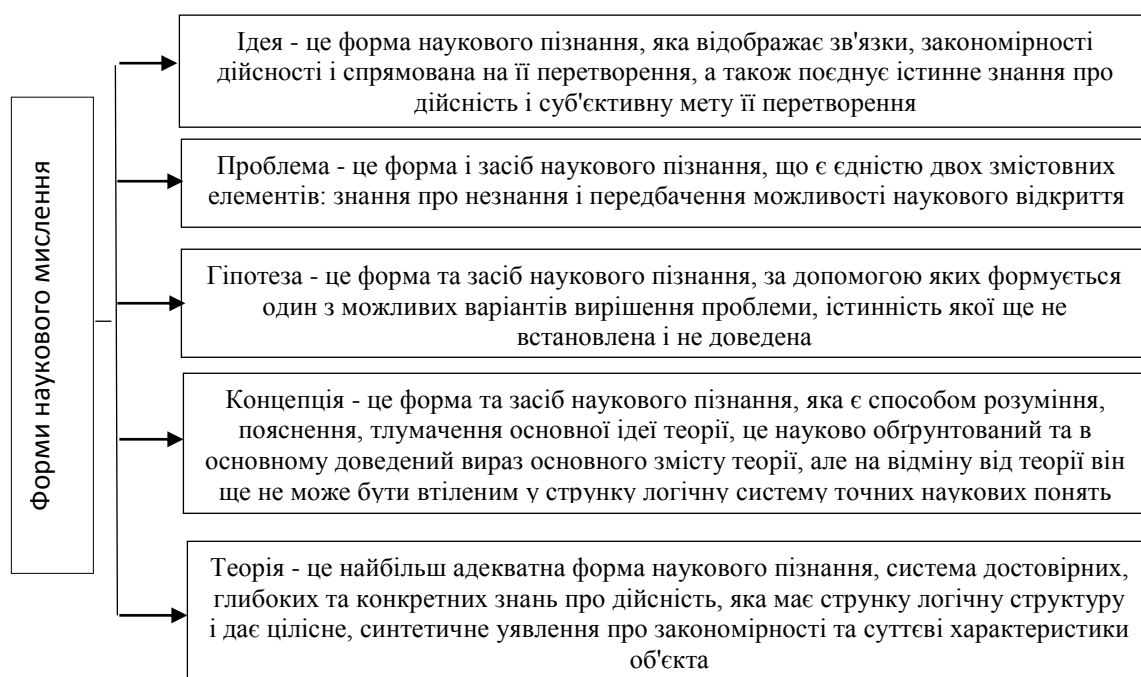

Рисунок 1 — Форми наукового мислення

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Якщо узагальнити все вищесказане, можна зробити висновок, що наукове мислення може виконувати пізнавальну, практичну, культурну та культурно-світоглядну функції, а також функцію соціальну, адже воно сприяє вивченню життя і діяльності людей, і нерідко визначає шляхи і способи практичного застосування наявних у нас знань і навичок.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Сутнісний аспект методології наукових досліджень. Економіка АПК. 2016. № 7. С. 87–94.
2. Баришевська І. В. Утворення ідеї процесу наукового мислення бухгалтера / І. В. Баришевська, К. В. Оленич // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. - 2018. - № 3. - С. 173-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2018_3_20.
3. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
4. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О.П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с.

Abstract. The general characteristic of scientific thinking is considered. The main features and forms of scientific thinking are studied.

Key words: thinking, science, scientific thinking, idea, hypothesis, problem, concept, theory.